

Commentaar

Door Philip A. Idenburg

(Philip Idenburg is hoogleraar bestuurskunde aan de Universiteit van Utrecht).

De Kamer als politieke doofpot

In de televisieserie 'Yes Minister' wordt in een uitzending een lijst drogredeneringen gegeven waarmee een politicus een hem onwelgevallig betoog onderuit kan halen. Begin maart gaf de Tweede Kamer een exemplarisch voorbeeld van deze cynische opsomming van niet ter zake doende argumenten bij een interpellatie van minister De Boer.

In een artikel in de NRC en een televisieinterview had deze haar instemming betuigd met het terugbrengen van de relatieve milieudruk tot een kwart van de bestaande, de zogenaamde Factor 4. Ze had daaraan enkele politieke oordelen verbonden ten aanzien van de komende regeerperiode en het zittende kabinet. In de daarop volgende dagen kreeg de minister vrijwel de hele Kamer over zich heen en ook een belangrijk deel van de perscommentaren. Ik heb de knipselkrant met stijgende verontwaardiging gelezen.

Ten aanzien van de zaak waar het de minister om gaat wordt in het politieke debat niets steekhoudends gezegd, hoewel milieukundigen de minister verwijten dat ze aan 'wishful thinking' doet met haar gematigde standpunt dat economische groei en een goed milieubeleid samen gaan. De kritiek op de persoon van de minister komt nauwelijks boven dat van een stel ruziën-de tieners uit: ze zou een talent hebben om ongelukkig in het nieuws te komen, er in slagen bij elk besluit als verliezer over te komen, een aanmatigende houding vertonen, een ongehoord staaltje brutaliteit ten toon spreiden, dom zijn en een brevet van onvermogen hebben afgegeven. Blijft over de politieke kritiek. De minister wordt verweten dat ze onvoldoende in staat is haar visie op tafel te leggen, verwachtingen waar te maken, zich te veel te verschansen in het ministerie, er niet in te slagen een basis in haar eigen partij op te bouwen, een deerniswekkende vlucht naar voren te vertonen, onverstandig en betreurenswaardig gedrag en als minister te falen omdat haar ambtenaren niet serieus worden genomen. Zoals zo vaak bij ruzies slaan verschillende van de geuite bezwaren meer op de sprekers zelf dan op degene die aangevallen wordt. En sommige van deze argumenten zijn apert onjuist: de minister blijkt nu juist zeer duidelijk in de wijze waarop ze haar visie op tafel legt en dat wordt haar kwalijk genomen. Het politieke spel schrijft immers voor dat de kritiek op het beleid voorbehouden is aan het parlement. De minister die zich kritisch uitlaat over haar eigen terrein verstoort het spel en mag niet meer meedoen.

Dit heeft alles met politiek en niets met democratie te maken, want de kiezer staat hier buiten. Voor hem of haar is het immers een verademing als iemand van (politiek) gewicht eindelijk eens over het spel spreekt in plaats van over de regels van het spel.

De casus is daarom in al zijn simpelheid onthutsend. Hier constateert één van de best geïnformeerde deskundigen de tekorten en tegenstrijdigheden van het milieubeleid. Nog maar kort geleden geformuleerde doelstellingen worden niet gehaald. En wel gehaalde milieuwinst wordt voor een groot deel teniet gedaan door de economische groei. Het gaat hier niet om zomaar een politieke wens maar om een hoeksteen voor alle beleid met toekomstwaarde en een toetssteen voor de politieke interesse van wie daar belang bij heeft. Het is iedereen duidelijk dat een minister met deze portefeuille spitsroeden lopen moet. Bij een noodkreet van haar kant gaat het dus niet alleen om de zaak, maar ook om de geloofwaardigheid van het politieke bestel zelf. Toch verkiest de Kamer het de eigen interne spelregels belangrijker te vinden dan de zaak waar het de kiezer om gaat. Drie dagen na haar politiek geruchtmakende artikel is deze onrustmaakster weer op haar plaats gezet: onder de verenigde vormkritiek van regeringspartijen en oppositie verklaart de minister zich geheel in het kabinetsbeleid te kunnen vinden. Kabinetten lang hebben we gezocht onder de "doofpot van het torentje". Die lijkt onder paars nu bij de Kamer in beheer. De zaak waar de minister over spreekt komt niet aan de orde. Oppositie en regeringspartijen verenigen zich door over de "geloofwaardigheid van het regeringsbeleid" te spreken. En zelfs haar politieke medestanders laten de minister in de steek door het over haar "karakter" te hebben. Eens trok D66 kiezers vanwege haar politieke helderheid en haar pleidooi voor het milieuvraagstuk: inhoud boven vorm, aandacht voor de zaak, "pragmatisme" en "een keus voor een andere politiek". Maar uitgerekend D66 kwam met de politiek dodelijke vraag of de Minister van Milieu "soms demissionair is". Een gemiste kans. ♦